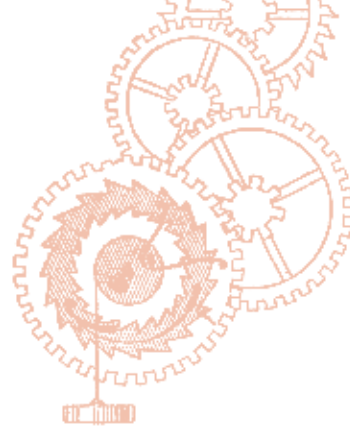

Industria agortu eta gero, zer?

**NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA**

Beriain (Nafarroa), 1974ko otsaila. Potasas de Navarra enpresako langileek greba egin zuten, bestek beste, aurreko urtean Motor Ibérica lantegiko langileek egindako grebak bultzatuta. Ez zen, beraz, Nafarroako industriako lehen greba, ezta Potasasena ere. Baina Potasas Nafarroako enpresarik handiena zen, 2.000tik gora langile zituen, eta lurraldeko mugimendu sindikal indartsuenetakoa. Gainera, duela 50 urte, protesta molde berri baten aitzindari izan ziren: langileak meategietan ixtearena. 1974 hasierako greba hartan 187 langile 70 orduz egon ziren meategi barruan itxita.

Udazken hartan mobilizazio gehiago egin ziren, eta 1975eko hasieran, greba orokorrean parte hartzeaz batera, bigarren itxialdia ere egin zuten urtarrilaren 7an hasita, askoz luzeagoa, 15 egunekoa. Guardia Zibilaren errepresioa oso gogorra izan zen, grebalarien aurkako neurriak bezala: isunak, 30 eguneko kartzela zigorrak, langabezia... Langileetako batzuk soilik 1977ko amnistiaren ondoren itzuli ahal izan ziren lanera. Baina itxialdiak oihartzun handia izan zuen Nafarroatik kanpo ere eta elkartasun uholdea eragin zuen.

INDUSTRIA AGORTUA

Baina Potasas de Navarrak iraungi-tze data zuen. Handik hamar urtera, 1985eko amaieran itxi zuten enpresa, potasa iturria agortuta. Potasas de Subiza ireki zuten orduan, soilik 533 langilerekin, baina urte gutxiaren buruan itxi zuten hura ere. Eta meategiaz gain, oro har, 1950eko hamarkadatik nagusitutako industria eredia ere agortuta zegoen. Hamarkada hasieran Europako hainbat gobernuak –Madrilgoak ere bai– abiarazitako industria birmoldaketak eragin handia izan zuen Hego Euskal Herriko industriagune nagusietan. Desindustrializazioak langile mugimendua goitik behera aldatu zuen.

Geronimo de Uztariz Nafarroako historialarien elkarteak argitaratzen duen

1975eko urtarrilean Potasas de Navarrako 47 langilek meategian 15 eguneko itxialdia egin zuten. Nafarroako enpresarik handienean egindako mobilizazioak oihartzun handia izan zuen.

aldizkariaren azken zenbakiak, hain zuzen, Nafarroako industrializazio prozesua du hizpide, eta prozesu hark langile mugimenduan eragin zuena jasotzen du hainbat adibideren bidez.

1970eko hamarkada hasieran Nafarroako fabriketan izandako mobilizazioak nagusiki soldaten igoera eta lan baldintzen hobekuntza eskatzeko egin zirela uzten du agerian, hau da, eskubi-deetan aurrera egiteko mobilizazioak zirela. Hurrengo hamarkadan, aldiz, ordurarte ziklikoa zen langabezia endemiko bihurtu zenean, atzera ahalik eta gutxien egitea zen mobilizazioen helburua, baldintzei edo lanpostuari berari ahal zen moduan eustea. Langile mugimenduak defentsa egiten hasi behar izan zuen, aurrera egiterik ez zuenez.

Geronimo de Uztariz aldizkarian, Nerea Perez Ibarrola NUPEko historialariak dio desindustrializazioa arlo ekonomikotik aztertu izan dela, baina

eragin sozial nabarmena izan zuela eta, langile klasea ikuspegi horretatik lantzeko ikerketa lerro berriak zabaldu beharra dagoela. Eta, oroimena bultzatzeko, industria ondare fisikoa babes-tearen garrantzia ere du hizpide.

Potasas de Navarraren ekoizpen plantaren azken arrasto fisikoak 2010eko hamarkadan eraitsi zituzten, eta ez zen kasu bakarria izan; Iruñerriko industriarreferentzia izandako Superser fabrika, esaterako, 2019an bota zuten. “Fabrika zaharrak eraisteak desindustrializazioaren historia, ondorio sozialak, langileengan eta beren familia, inguru eta komunitateetan utzitako arrastoa ikusezin bihurtzen ditu” dio Perez Ibarrolak. “Abandonatutako fabrikek gure gizartean bizi izan ziren –eta bizi diren– antagonismo sozialen oroimena gordetzen dute. Agian horregatik dira hain deserroso, duten inpaktu negatiboa ez baita soilik bisuala”. ●